

Poměr mezi rychlostmi šíření v prvním a druhém prostředí se označuje jako **relativní index lomu druhého prostředí vzhledem k prvnímu** n_{21} , vztah (6.2a) jako **Snellův zákon lomu**.

Index lomu z vakua se označuje jako **absolutní index lomu** n^* . Označíme rychlost světla ve vakuu c , rychlost světla v prostředí v . Pro absolutní index lomu n dostaneme **

$$n = \frac{c}{v} \quad (6.3)$$

Dosazením do (6.2a) obdržíme

$$n_{21} = \frac{n_2}{n_1} \quad (6.4)$$

Dostáváme další vyjádření Snellova **zákonu lomu**

$$\frac{\sin \alpha}{\sin \beta} = \frac{n_2}{n_1} \quad (6.2b)$$

Poměr $\sin \alpha$ úhlu dopadu a $\sin \alpha$ úhlu lomu je dán poměrem rychlostí šíření vlnění v prvním a druhém prostředí (6.2a) nebo poměrem absolutních indexů lomu druhého a prvního prostředí (6.2b). Lomený paprsek leží v rovině dopadu (obr. 6.2c).

- Jestliže je $n_{21} > 1$, $\frac{n_2}{n_1} > 1$, je druhé prostředí **opticky hustší** než první, $\alpha > \beta$, světlo se láme ke kolmici.
- Jestliže je $n_{21} < 1$, $\frac{n_2}{n_1} < 1$, je druhé prostředí **opticky řidší** než první, $\alpha < \beta$, světlo se láme od kolmice.

Po dopadu na rozhraní se vlnění šíří rovněž v prvním prostředí (obr. 6.2b). Za čas t_0 elementární zdroj vlnění v bodě A vytvoří v prvním prostředí vlnoplochu o poloměru $v_1 t_0$ znázorněnou na obr. 6.2b obloukem UNV. Pravoúhlé trojúhelníky ACB a BNA jsou shodné. Proto příslušné vnitřní úhly jsou shodné, $\angle CAB = \angle NBA$. Úhel mezi odraženým paprskem a kolmicí dopadu je **úhel odrazu** α' . Platí

$$\alpha = \alpha' \quad (6.5)$$

Tento zákon se nazývá **zákon odrazu**: *Odražený paprsek leží v rovině dopadu, úhel odrazu se rovná úhlu dopadu.*

Mezní úhel

Při dopadu světelných paprsků z prostředí opticky hustšího do prostředí opticky řidšího, např. z vody do vzduchu, je úhel lomu větší než úhel dopadu, $\beta > \alpha$ ***, maximální hodnota, kterou může úhel lomu nabývat, je 90° . Příslušný úhel dopadu α_m , který odpovídá maximálnímu úhlu lomu $\beta = 90^\circ$, se nazývá **mezní úhel**. Platí pro něj

$$\sin \alpha_m = \frac{n_2}{n_1} = n_{21}, \quad n_{21} < 1 \quad (6.6)$$

* V dalším textu budeme absolutní index lomu zkráceně označovat jako index lomu.

** Zřejmě platí $n > 1$.

*** Mechanické vlnění, např. zvuk, se šíří rychleji ve vodě než ve vzduchu. Proto k úplnému odrazu může dojít při dopadu zvuku ze vzduchu na vodní hladinu.